

KLUB POLONIA - SZÉKESFEHÉRVÁR

ODDZIAŁ TERENOWY POLSKIEGO STOWARZYSZENIA KULTURALNEGO im. JÓZEFA BEMA NA WĘGRZECH

Polsko - węgierskie ślady w naszym regionie

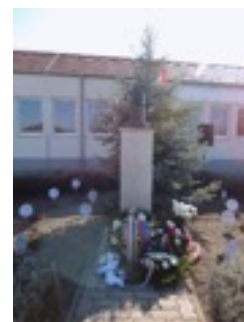
Székesfehérvár jest miastem położonym w regionie Zadunajskim, stolicą komitatu Fejér. Komitat ten – lub inaczej województwo – jest jednocześnie jednym ze znaczących ośrodków gospodarczych Węgier.

Królewskie miasto Székesfehérvár – było w średniowieczu miejscem koronacyjnym i nekropolią królów. To tutaj koronowano 43 i pochowano 15 władców węgierskich, w tym także polskiego pochodzenia.

Jednym z najważniejszych miejsc w mieście jest „Romkert” (Narodowe Miejsce Pamięci). W miejscu tym stała kiedyś wybudowana przez króla św. Stefana królewska, historyczna bazylika, w której do XVI wieku odbywały się koronacje węgierskich królów. Tutaj pochowano syna pierwszego króla, księcia św. Emeryka, a później – w 1038 roku – samego króla Stefana.

Wspólna, europejska historia kontaktów z Polską ma wielowiekową przeszłość, która nierozzerwalnymi historycznymi i przyjacielskimi więziami połączyła nasze dwa narody. Dokumentują to obecne w mieście i województwie związane z Polską pamiątki, czy ślady prowadzące do tego kraju.

Przy jednej ze ścian kościoła seminaryjnego znajduje się pomnik króla Ludwika Węgierskiego, który był władcą panującym – obok także innych krajów – Węgier i Polski. W pobliżu ruin słynnej bazyliki, w małym parku, znajduje się popiersie św. Władysława (Szent László), jednego z największych węgierskich królów, wychowanego na polskim dworze w Krakowie, patrona węgierskiej Polonii.

Około trzysta metrów dalej, przy ważnej arterii komunikacyjnej w centrum miasta, znajduje się odsłonięty w 2012 roku Krzyż Katyński.

W centrum śródmieścia zaś, przy ulicy Fő utca – stoi pomnik Györgya Varkocsa (Jerzego Warkocza), dowódcy obrony miasta przed Turkami w 1543 roku, potomka polskiej rodziny szlacheckiej z Dolnego Śląska.

Niedaleko od Székesfehérvár, w centrum miejscowości Fehérvárcsurgó znajduje się pomnik Matki Boskiej, zwany przez mieszkańców pomnikiem Królowej Pokoju, wykonany i ustawiony

przez polskich uchodźców wojskowych w 1943 roku, w podziękowaniu za opiekę i pomoc udzieloną im wówczas przez mieszkańców tej miejscowości.

O nas

W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych ubiegłego wieku, w komitacie Fejér i jego stolicy zamieszkało wiele osób polskiego pochodzenia, które przybyły tu w ramach tak zwanej „emigracji sercowej” i założyło rodziny. Było rzeczą naturalną, że przybywając do miejsc tak bardzo w przeszłości związanych z Polską, a także poszukując kontaktów z rodakami – pojawiły się próby prowadzenia działalności w jakiejś bardziej zorganizowanej formie.

29 kwietnia 1988 roku, z inicjatywy śp. Władysława Cichalewskiego oraz w obecności polskiego konsula Waclawa Pruszyńskiego – spotkało się ok. 40 osób z województwa Fejér. Celem spotkania było omówienie spraw związanych ze stworzeniem polonijnej organizacji naszego regionu, działającej w ramach jedynej wówczas zarejestrowanej na Węgrzech organizacji polonijnej, jaką było Polskie Stowarzyszenie Kulturalne im. J. Bema na Węgrzech.

Dla wielu – niedawno przybyłych, często nie znających języka węgierskiego, ale silnie i emocjonalnie związanych z polską kulturą i tradycjami – osób powstanie Klubu Polonia w wielu przypadkach pozwalało na neutralizowanie poczucia pewnego osamotnienia czy uzyskanie jakiegoś wsparcia.

Na początku lat dziewięćdziesiątych, udało się znaleźć stałą siedzibę klubu w budynku ówczesnego Wojewódzkiego Centrum Kultury „Barátság Háza”

W tamtym czasie, spotkania i kulturalne imprezy klubowe organizowane były głównie dla własnych członków. Później – dostosowując się do zachodzących zmian i potrzeb – działalność klubowa stała się bardziej otwarta także dla sympatyzującego z Polską środowiska węgierskiego.

W latach dziewięćdziesiątych członkowie klubu przejawiali dużą aktywność na rzecz integracji i współpracy całej węgierskiej Polonii i ich organizacji oraz samorządów. W Székesfehérvár odbywały się krajowe spotkania ich przedstawicieli (dwukrotnie Forum Polonijne). Często też z dużą chęcią brano udział w spotkaniach kulturalnych i integracyjnych organizowanych przez inne środowiska polonijne w różnych miejscowościach.

W ciągu 34 lat działalności Klubu Polonia - jako Oddziału Terenowego Stowarzyszenia im. J. Bema bez osobowości prawnej – kierowało nim trzech prezesów: śp. Władysław Cichalewski (1988-1990), Ewa Lázár (1990 – 1999) i Andrzej Straszewski (od 1999 r.)

Wykorzystując istniejące możliwości prawne, w 1998 roku członkowie Klubu Polonia wystąpili z inicjatywą wyboru Samorządu Polskiej Mniejszości Narodowej w Székesfehérvár. Wydawało się wówczas, że wybór samorządu może pomóc w realizacji celów i zadań członków klubu. Oceniając podjętą wówczas inicjatywę można stwierdzić, że prezentowane wtedy oczekiwania nie były bezpodstawne.

Pierwszym przewodniczącym polskiego samorządu został wybrany László Tar, reprezentant jednej z polsko-węgierskich rodzin. Przy jego dużym, osobistym zaangażowaniu, przygotowano i otwarto siedzibę samorządu przy ul. Tolnai 14, służącą nie tylko radnym, ale także całej tutejszej Polonii. Niezwykle udaną inicjatywą była podjęta wówczas decyzja, by umożliwić korzystanie z siedziby i jej infrastruktury również aktywistom Klubu Polonia. W ten sposób, stała się ona nie tylko miejscem cotygodniowych – odbywających się do dziś – spotkań miejscowej Polonii i

zainteresowanych Polską obywateli węgierskich, ale także miejscem dyskusji, pracy, kontaktu z instytucjami i organizacjami w Polsce i na Węgrzech.

Należy zaznaczyć, że praktycznie od 24 lat, wszystkie większe polonijne imprezy kulturalne były organizowane wspólnie i przy wsparciu Samorządu Narodowości Polskiej.

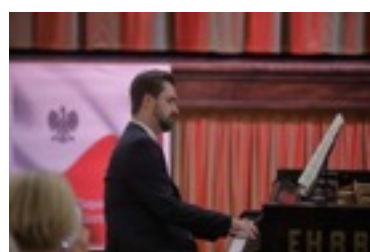
Wśród członków samorządu polskiego i aktywistów Klubu Polonia w jego wieloletniej działalności, należy także - poza już wymienionymi – wspomnieć następujące osoby: Katalin Borbély Imréné, Borbély Imre, Solymossy Zoltán Lászlóné, Marek Harko, Tamás Luttor, Marianna Tancsosné, Fábíán Anna, śp. Sylwia Abraham, Danuta Pietrzak-Fürst, Tamás Fürst, Mariola Kondakor, Henryka i Ferenc Szentgyörgyi, Iwona Ánosiné i jej mąż śp. Vilmos Ánosi, Johanna i Kristof Verő, rodzina Doroty Göbölös, Krystyna Varga. Należy też dodać, że wieloletnia, dotychczasowa działalność klubu oparta była i jest na wolontariacie i pracy społecznej członków.

Reprezentanci naszej społeczności i samorządu nie ograniczali się tylko do lokalnej działalności. Tamás Fürst w okresie I kadencji Ogólnokrajowego Samorządu Mniejszości Polskiej został wybrany jego wiceprzewodniczącym. Radnym tego samorządu w jednej z kadencji był również Tamás Luttor

Główne cele i zadania Klubu Polonia

Podczas naszej działalności, staraliśmy się realizować wyznaczone i niżej wyszczególnione główne cele.

- Zrzeszanie osiadłych w regionie Polaków oraz węgierskich sympatyków kraju naszego pochodzenia, wzajemne poznanie kultur obu krajów.
- Pielęgnowanie języka ojczystego, tożsamości narodowej i polskiej kultury, tradycji.
- Rozpowszechnianie pozytywnego wizerunku obydwu narodów.
- Wspomaganie i umacnianie kontaktów między obydwoma krajami w różnych obszarach (np. młodzież, kultura, gospodarka, sport, samorządy i ich władze, itp.)
- Pogłębianie i umacnianie przyjaźni między narodami polskim i węgierskim.
- Popularyzacja polskiej historii, kultury i tradycji, wzbudzanie zainteresowania Polską wśród mieszkańców Székesfehérváru i województwa Fejér
- Popularyzacja węgierskiej kultury i przyjaźni wśród mieszkańców partnerskiego województwa opolskiego i miasta partnerskiego Opola
- Współpraca z władzami samorządowymi partnerskich województw i miast, oraz znajdujących się na ich terenie instytucjami, placówkami oświatowymi i kulturalnymi
- Realizacja zadań statutowych stowarzyszenia
- Stworzenie warunków organizacyjnych, osobowych i materialnych do realizacji wytyczonych celów.

Wspieranie kontaktów partnerskich

Kontakty partnerskie – to taki obszar działalności Klubu Polonia, w którym osiągnięto sporo sukcesów, także w opinii zainteresowanych podmiotów.

Székesfehérvár i Opole, województwo Fejér i Opolszczyzna – od wielu lat pielęgnowały i rozwijały dobre kontakty partnerskie w wielu obszarach. Współpracowały i mimo przeszkód (pandemia, wojna w Ukrainie) współpracują samorzady, instytucje, organizacje społeczne. Od 2007 systematycznie organizowane były regionalne obchody Dnia Przyjaźni Polsko-Węgierskiej. Nic więc dziwnego, że członkowie Klubu Polonia starali się wspierać te inicjatywy, uczestnicząc i pomagając w organizacji imprez i spotkań, udzielając konsultacji, pośrednicząc w rozmowach. Dzięki takim działaniom łatwiej można było usuwać problemy i przeszkody związane z partnerską współpracą, stworzyć niezbędną do tego atmosferę, zbudować wzajemne zaufanie. W ciągu wielu lat przyjemnie było zauważać, jak nawiązywały się przyjacielskie więzi między węgierskimi i polskimi bezpośrednimi organizatorami i uczestnikami tego typu kontaktów. Były one niezwykle pomocne w dążeniach do jak najlepszej, wzajemnej prezentacji kultury partnerskich miast czy regionów, wpływały na wyniki współpracy.

Nie sposób wymienić wszystkich przypadków pomocy udzielonej przez członków Klubu Polonia przy nawiązywaniu lub rozwijaniu kontaktów partnerskich. Od wielu lat pomagano we współpracy między Zgromadzeniem Radnych Województwa Fejér oraz Urzędem Marszałkowskim i Sejmikiem Województwa Opolskiego oraz władzami samorządowymi miast Opola i Székesfehérvár. Dzięki naszej pomocy, nawiązane zostały kontakty partnerskie między gminami Fehérvárcsurgó i Gorzów Śląski, między Zamárdi a miejscowością Ustrzyki Dolne. Niezależnie od tego nasi członkowie pomagali w kontynuowaniu wielu innych tego typu kontaktów.

Od wielu lat członkowie klubu wspierają współpracę między Biblioteką im. Mihály Vörösmarty w Székesfehérvár i Wojewódzką Biblioteką Publiczną im. Emanuela Smolki w Opolu. Cieszyła nas zwykle współpraca poetów z Towarzystwa Vörösmartyego i poetów opolskich, z niezującym już,

honorowym obywatelem miasta Székesfehérvár, śp. Januszem Wójcikiem na czele. Pisano polskie wiersze o naszym mieście i węgierskie o tragedii katyńskiej. Niektóre z nich zostały przetłumaczone na język polski lub węgierski.

Chcielibyśmy, gdyby udanie mogła rozwijać się zainicjowana kiedyś przez nas współpraca między Szkołami Muzycznymi: im. László Hermanna w Székesfehérvár i Fryderyka Chopina w Opolu, a także szkołami podstawowymi w naszym mieście i opolskim Brzegu.

Na pewno rozwijające się kontakty partnerskie między naszym regionem a Opolszczyzną pomogły w zrealizowaniu inicjatywy Zoltána Boborego – działacza kultury, poety i zarazem ówczesnego prezesa miejscowego Związku Pietyzmu Kombatantów Dońskich oraz obecnego prezesa wymienionego wyżej Towarzystwa Vörösmartyego – aby w naszym regionie znalazło się miejsce upamiętniające ofiary pomordowane w Katyniu w czasie II wojny światowej. Dzięki przychylności władz miasta, 24 marca 2012 roku, w parku przy jednej z głównych ulic Székesfehérváru – odsłonięto Katyński Krzyż Pamięci, autorstwa Jánosa Horvátha. W 2016 roku zaś, nad brzegiem Młynówki w centrum Opola, odsłonięto uroczyste kopijnik poświęcony pamięci ofiar i bohaterów Rewolucji Węgierskiej 1956 roku.

Dzięki podobnym działaniom i inicjatywom, nie tylko podnoszono poziom, rangę i medialny wydźwięk organizowanych przez nas imprez, ale umożliwiono nawiązanie bezpośrednich kontaktów między polską i węgierską młodzieżą, działaczami kulturalnymi, kierownictwami różnych instytucji i mieszkańcami partnerskich miast i regionów.

Za udzielaną pomoc i współpracę w promowaniu kontaktów partnerskich, Klub Polonia otrzymał w okresie całej swojej działalności szereg podziękowań, listów gratulacyjnych od zainteresowanych współpracą instytucji. Co więcej, w dowód uznania za wysiłki i świadczoną pomoc, w ciągu ostatniej dekady, grupy członków klubu – na zaproszenie opolskich władz wojewódzkich i miejskich – 3 krotnie odwiedzały miasto Opole i województwo opolskie. Odwiedzinom towarzyszył zawsze atrakcyjny program pobytu przygotowany przez zapraszających.

A lengyel nemzeti tragédia évfordulója

Magyarországi nemzeti tragédia, a lengyel nemzeti hőstörténet emlékeztetője a katyńi tragédia évfordulója. A lengyel nemzeti hőstörténet emlékeztetője a katyńi tragédia évfordulója. A lengyel nemzeti hőstörténet emlékeztetője a katyńi tragédia évfordulója.

Realizacja celów i zadań

Realizując założone cele w ciągu wielu lat istnienia Klubu Polonia, jego działalność prowadzona była w różnych formach. Przez kilka lat działała szkołka sobotnio-niedzielną dla dzieci, która później, przez kilka lat działała jeszcze pod nadzorem Polskiej Szkoły na Węgrzech. Przy różnych okazjach gościliśmy artystów i zespoły teatralne czy muzyczne przybyłe z Polski, a także i polonijne działające na Węgrzech. Organizowano różnego rodzaju okolicznościowe wystawy, konferencje i spotkania, projekcje polskich filmów, prelekcje znanych polonofilów czy polityków, na tematy związane ze wspólną historią obydwu państw, polską kulturą, ale także innymi sprawami dotyczącymi – na przykład – regulacji prawnych dotyczących cudzoziemców.

Dzisiaj również niekiedy mile wspominamy, jak wielkim wyzwaniem i doświadczeniem dla członków Klubu Polonia w ciągu pierwszego dziesięciolecia istnienia była współpraca z węgierskim Urzędem Wojewódzkim przy przyjęciu, organizacji programu pobytu na ziemi węgierskiej przeszło 200 osobowej grupy dzieci i młodzieży przybyłej z województwa opolskiego po katastrofalnej powodzi w 1997 roku.

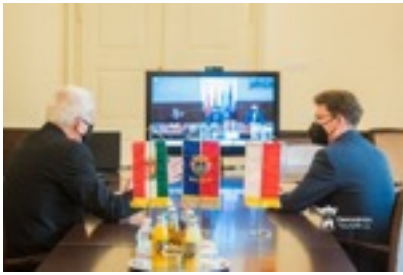
Dużym i udanym przedsięwzięciem było zorganizowanie przez członków klubu i współpracy z Polonią budapeszteńską, stowarzyszeniem PSK im. Józefa Bema z okazji Millennium Węgier w 2000 roku – międzynarodowej konferencji historycznej na temat „Węgiersko-polskie więzi historyczne w X-XVI wieku”. W konferencji wzięło udział 12 wybitnych historyków Polski i Węgier, zajmujących się tą tematyką. Zaprezentowane tam wystąpienia opublikowano później w wersji książkowej.

Ostatnie 10-13 lat działalności klubu było kontynuacją dotychczasowych form, przy jednoczesnym położeniu dużego akcentu na wspieranie kontaktów między różnymi instytucjami, samorządami, organizacjami czy osobami z Polski i Węgier. Dzięki zaproszeniu do współpracy oraz przychylności wielu osób i różnych instytucji (np. Szkoły Muzycznej im. László Hermanna z Székesfehérvár, Państwowej Szkoły Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Opolu, budapeszteńskiego Przedstawicielstwa Polskich Organizacji Turystycznych) – nie tylko podnoszono poziom, rangę i medialny wydźwięk organizowanych przez nas imprez, ale umożliwiono nawiązanie bezpośrednich kontaktów między polską i węgierską młodzieżą, kierownikami różnych instytucji.

Działalność w okresie pandemii.

Ze względów zrozumiałych i wprowadzonych różnych zarządzeń w okresie pandemii, ograniczona została działalność kulturalna czy współpraca w pielęgnowaniu polsko-węgierskich kontaktów partnerskich. Mniej było imprez i spotkań, brakowało bezpośrednich kontaktów między miastami i województwami partnerskimi. Nie oznaczało to jednak, że ich nie było wcale. Z okazji tradycyjnego Dnia Przyjaźni Polsko-Węgierskiej czy innych okazji, organizowano okazjonalne telekonferencje przy współpracy Klubu Polonia. Na przykład w roku 2021, z okazji Dnia Przyjaźni i w ramach prezentacji internetowej partnerskich miast i województw, wyemitowano specjalnie zrealizowany przez telewizję naszego miasta na zlecenie tutejszego, miejskiego samorządu dokumentalny film o kontaktach regionu opolskiego i miasta Opola z jego węgierskimi partnerami. Film ten, jak również dwa inne o potrawach kulinarnych regionów partnerskich – zrealizowano przy znacznej współpracy naszego klubu.

Podobnie było ze współpracą przy nagraniu na płytę CD przez miejscowy chór Vox Mirabilis pieśni i utworów kompozytorów polskich, przeplatanych wierszami węgierskiego autora w języku polskim.

W bieżącym 2022 roku, także w ramach Dnia Przyjaźni, wręczono węgierskie, wysokie odznaczenie państwowe Januszowi Karpińskiemu z Opola - już wcześniej wyróżnionemu przyznaniem tytułu honorowego obywatela miasta Székesfehérvár. Jak co roku, odbyła się uroczystość złożenia wieńców i kwiatów przed Krzyżem Katyńskim, z udziałem najwyższych przedstawicieli władz miasta i regionu oraz miejscowej Polonii. Podobnie było oczywiście także w obchodzonym w kwietniu Dniu Katyńskim.

Że kontakty partnerskie zaczynają się odradzać, świadczyć może majowa wizyta 50 osobowej grupy emerytów z Nysy w województwie opolskim, którzy przybyli z okazji rewizyty, jaką wcześniej w polskim mieście złożyła delegacja ze Stowarzyszenia Emerytów Alba Regia z naszego miasta.

Miejmy nadzieję, że nie będzie to jedyny przypadek odrodzenia się bezpośrednich kontaktów w niedalekiej przyszłości, na co liczymy.

Liczymy też na to, że po pandemii i zakończeniu toczącej się wojny w pobliżu polskich i węgierskich granic, a przede wszystkim ich bezpośrednich dla naszej działalności negatywnych skutków ekonomicznych, gospodarczych, politycznych i społecznych – powróci atmosfera sprzyjająca pielęgnowaniu i rozwijaniu partnerskich kontaktów między zaprzyjaźnionymi miastami i regionami.

Należy mieć także nadzieję, że Klub Polonia w Székesfehérvár poradzi sobie z obiektywnymi, pojawiającymi się trudnościami. Wraz z upływem czasu zmienia się bowiem sytuacja życiowa, rodzinna naszych członków, co nie pozostaje bez wpływu na ich zaangażowanie w naszą różnorodną i pożyteczną dotąd działalność organizacyjną. Chcielibyśmy, by w niewielkiej liczbie polonijnej społeczności naszego miasta, pojawiło się chociaż kilku przedstawicieli młodszej generacji, utożsamiających się z wytyczonymi celami i mających odpowiednie predyspozycje i kompetencje do społecznej pracy w zmieniających się wokół nas realiach, a także chętnych do zmierzania się nowymi wyzwaniami, którzy będą chcieli i potrafili z pewnym zapałem i zaangażowaniem kontynuować wieloletnią, owocną, przynoszącą sukcesy działalność.

Wszystkim węgierskim i polskim organizacjom, instytucjom, samorządom, stowarzyszeniom oraz osobom prywatnym, którzy w jakikolwiek sposób pomagali, współpracowali i wspierali naszą działalność w promowaniu polskiej i węgierskiej kultury, nawiązywaniu partnerskich kontaktów między województwami i miastami w Polsce i na Węgrzech w okresie wielu minionych lat – składamy
SERDECZNE PODZIĘKOWANIA

Andrzej Straszewski
Czerwiec 2022.